

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. februarja 1877.

O b s e g: Sol v kmetijstvu. — Kako sadna drevesa cepiti, da močnejše rastejo in pozimi ne pozebejo. — Štajarska kmetijska družba je sklenila vinske trge vpeljati. — Ravnajmo previdno s petrolejem! — Občni zbor Matice slovenske 24. januarja. (Konec.) — Spomini na planine. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — „Viribus unitis.“ — Glejmo nazaj, da vidimo naprej! (Konec.) — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Sol v kmetijstvu.

Sploh je znano, da ĉlovek potrebuje nekoliko soli, zato, da se v Źivotu njegovem izdeluje dobra kri, in on potem moĉan in zdrav ostane. Da pa je to tudi resnica in ne le kaka domišljija, prepriĉamo se lahko iz tega, ako poprašamo zdravnika, kako da Źelodec povŹito hrano prebavlja (prekuhuje). Povedal nam bo on, da vsacega ĉloveka Źelodec izdeluje neki sok, ki se Źelodcev sok imenuje, ki je eden poglavitnih kuharjev v njem, kateri predeluje to, kar Źelodec v-se dobiva, in pripravlja za kri. In ta Źelodcev sok obstoji iz solne kisline, tedaj ima ravno to v sebi, kar naša kuhinjska sol. Natura sama tedaj je dala ĉloveku, pa tudi Źivini soli v Źelodec, da, kakor smo gori rekli, predeluje povŹito hrano in jo pripravlja za kri.

Kakor sol deluje pri ĉloveku, prav tako deluje pri Źivini; sol dela vsako jed bolj okusno, ona slinavke naganja, da veĉ slin izdelujejo, katere v Źelodec prišedši še povikšujejo prebavno moĉ Źelodĉinega soka.

Ĉe je Źe sol, kakor smo zdaj videli, Źivini zmirom potrebna, je tem še potrebnejša takrat, ako Źivina ne dobiva dobre in pripravne krme. Skušnja nas uĉi, kako radi pritekó jeleni in srne, jerebice in golobje lizat sol, ako se jim tu in tam razpostavi. In vendar si ta Źival, ki na prostem Źivi in katere Źelodec ni pokvarjen po krmi vdomaĉene Źivine, rada izbira sol.

Naj kmetovalec le pomisli, da njegova Źivina vĉasih mesece in mesece v hlevu priklenjena stoji in se pod milim nebom celó malo ali niĉ ne giblje, — naj pomisli, kolikrat zatuhlo ali sicer izprideno krmo Źreti mora, in spoznal bo lahko, da o takih okolišĉinah Źivinski Źelodec potrebuje pripomoĉi za prebavljanje povŹite in vĉasih še malopridne krme.

Vsak umen Źivinorejec vé, da molŹna krava potrebuje na 1 del suhe klaje 3 dele vode, da povŹito krmo popolnoma predelati more v mleko. Brez soli, ki pri Źivini nekoliko Źeje naredí, da raje vodo pije, ne bo krava 3 delov vode na 1 del suhe klaje povŹila.

Temveĉ pa je sol potrebna, ĉe gospodar Źivini, da jo pita (odebeli), veliko krme poklada. Zato, na pr. ne bo pitanemu volu zadostilo, ako mu gospodar dá na dan le dva lota soli, ki sta sicer zadosti za vola, ki se vprega.

Sol pa zboljšuje tudi manj vredno klajo. Tako je kislá trava, ki jo je gospodar zvenelo domu pripe-

ljal, prav dobra klaja postala, ako na tako travo potrese nekoliko soli in jo prav moĉno skupaj stlaĉi. Tako je tudi rezanica, ĉe jej je gospodar pridal nekoliko oljnatih preš, in en malo soli, marsikateremu gospodarju v letih, ko ni imel mrve za Źivino svojo, mu dobro pomagala Źivino ĉez zimo prerediti.

Źalibog pa, da je navadna kuhinjska sol predraga za Źivino in da v Avstriji Źe veĉ let nimamo cenejše Źivinske soli, ki nam jo je vzel nesreĉni dualizem! Ko bi sl. vlada hotela resno skrbeti za blagor kmetijstva, morala bi nemudoma vpeljati zopet to sol, kajti bolje bi pomagala sol Źivinoreji naši na noge, kakor vse premije za Źivino in kakor vpeljavanje tuje Źlahne plemenske Źivine. AngleŹka nam je od leta 1828. za to Źiva priĉa.

Kdor ne verjame, kaj dela sol v Źivinskem Źivotu in kako koristna jej je, naj skusi to z dvema enacima Źivinĉetoma, katerima enako mero klaje poklada: enemu Źivinĉetu naj daje soli, drugemu pa ne, — in v enem mesecu videl bo Źe razloĉek.

Kako sadna drevesca cepiti, da močnejše rastejo in pozimi ne pozebejo.

Skušnja Ĉeskega vrtnarja Jelenika.

Jelenik z nakladom cepi divjake tako nizko, da cepiĉ pod zemljo pride. Tako tudi cepiĉ sam veĉkrat poganja koreninice, in drevesce potem moĉnejše raste.

Lansko hudo zimo so mu pozebla vsa drevesa, ki so bila nad zemljo cepljena, nobeno drevesce pa ne, ki je bilo cepljeno pod zemljo.

Vrtnar Jelinek cepi ves ĉas pozimi in sicer v hramu, le toliko toplem, da so še celó mladi in v lonec presajeni divjaki zeleneti začeli, katere je potem z nakladom cepil (kopuliral). Spomladi kepo s cepljenim divjakom z lonca povezne in jo na vrt tako globoko vsadí, da divjak, kjer je cepljen, pod zemljo pride.

Jelinekove skušnje so oĉiten dokaz, da je ono mesto, kjer se cepiĉ z divjakom sprijemlje, najbolj občutljivo za mraz.

Vrtnar Jelinek na ta naĉin pozimi tisoĉ in tisoĉ divjakov pocepi, ki zvrstoma na štelaŹah stojé v posebnem hramu, kjer se le toliko kuri, da drevesca poganjajo.

Poskusite tudi vi naši sadjerejci Jelenikovo skušnjo!